

RIIGIKOGU

IV koosseis.

III istungjärk.

38. koosolek.

21. märtsil 1930.

Sisu:

1. Päevakorra täiendamine.
2. Komisjonide täiendavad valimised.
3. Eesti Vabariigi 1929/30. aasta kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 — III lugemisel.
4. Riigikogu kantselei koosseisu muutmise ja täiendamise seadus — III lugemisel.
5. Seakasvatuse edendamise ja peekoni hindade kindlustamise fondi seadus — III lugemisel.
6. Ehitusseaduse §§ 165^a, 197, 200, 201, 202 ja 203 muutmise seadus — III lugemisel.

Koosoleku avab teine abiesimees **R. Penno** kell 21.55 min.

Sekretäri kohal sekretär **A. Schulbach**.

1. Päevakorra täiendamine.

M. Martinson'i (põl) ettepanekul täiendatakse päevakorda 1. punktiga — komisjonide täiendavad valimised.

2. Komisjonide täiendavad valimised.

Valitakse:
maakomisjoni J. Teetsov'i asemele J. Holberg (põl).

3. Eesti Vabariigi 1929/30. aasta kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja J. Fuks.

J. Soots (põl, pealkirja puhul): Lugupeetud rahvasaadikud! Lisaeelarve II lugemisel võttis Riigikogu vastu summad, et „Kesk-Kala“ patte kustutada. Arvatavasti võetakse need summad ka III lugemisel vastu. Tõuseb küsimus, mis sugused järeldused tulevad sellest teha. Ma tahaksin tähelepanu juhtida sellele, et riigi 1930./31. a. eelarve, mis praegu arutusel eelarve-komisjonis, on täpsete lisadega, ja eelarve-komisjon peatub ka iga kümne sendi juures, kas see nõud-

mine ka põhjendatud on. Vaadatakse järele, mis on tarvis osta; leitakse, et on tarvis osta üks ämber. Mis on selle hind? — 160 senti. Ei, selle hind on 150 senti, ja tõmmatakse kümme senti maha. Edasi, mis on tarvis osta? — Üks taburet. Mis on selle hind? — 200 senti! Ei, selle hind on 175 senti. Nõnda hoiame 10 ja 25 sentide kaupa kokku ja kogume summasid. Aga nüüd on loodud pretsedent: mingisuguseid kalkulatsioone ega arvulisi põhjendusi pole nõutud. Keegi ei ole öelnud, kes on „Kesk-Kala“ direktor, kes on juhatuses, kes on ta liikmed, palju neid inimesi on seal, kes võlgades, kes on vekslid andjad ja kes saajad, midagi ei ole öeldud, kuid kerge käeliigutusega võetakse 5 miljonit vastu. Tõuseb küsimus, mistarvis meie siis eelarvet üldse arutame nende peensusteni, kärbime 10—25 senti, kas ei läheks üldse lihtsustatud arutamisele üle: valitsus ütleb, et on tarvis need ja need summad ja — lühike otsus, mis seal veel vaielda. Kui meie nii ühe 5 miljoniga võime talitada, mis pärast seda siis ei või teiste summadega teha. Teine järeldus oleks: nüüd on loodud pretsedent, et eelarve korras eraettevõtete patte võib katta. Võib-olla on paljud inimesi, kes oma ettevaatamatuse tõttu teiste inimeste poolt sisse veetud, kuid nende kahjud ei ole võetud riigi kanda. Neid inimesi leidub peaaegu iga ühingu ümber, kes pankrotti jäänud või kitsikusse sattunud. Ja ma palun siis mitte pahaks panna, kui tulevikus hakkavad tulema ka põllumeeste ridadest inimesed, et paluda, et nende kahjud võetaks riigi kanda. Ja ma arvan, et siis Riigikogu neile ei peaks ära ütleva. Ma loodan, et siis põllumeestele mõõdetakse sama mõõdupuuga, kui nüüd kalameestele mõõdeti.

Võetakse vastu: pealkiri;

kulude vähendamise osas — Riigikogu, Riigikontrolli, Riigivandema ja riigikantselei, Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Kohu- ja siseministeeriumi, Majanduseministeeriumi, Põllutööministeeriumi, Teedeministeeriumi ja Välisministeeriumi korralised kulud, riigi võlad ning Hariduse- ja sot-

siaalministeeriumi, Põllutööministeeriumi ja Teedeministeeriumi erakorralised kulud;

kulude suurendamise osas — Riigikogu, Riigikontrolli, Riigivanema ja riigikantselei, Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Kohtu- ja siseministeeriumi, Majanduseministeeriumi, Põllutööministeeriumi, Teedeministeeriumi ja Välisministeeriumi korralised kulud ning Riigivanema ja riigikantselei, Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi, Kohtu- ja siseministeeriumi ja Majanduseministeeriumi erakorralised kulud.

(Põllutööministeeriumi erakorralised kulud — suurendamise osas.)

Põllutööminister A. Kerem: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kordan II lugemisel tehtud ettepanekut, ühtlasi lisan põhjenduseks juurde, et siin oli tekkinud nähtavasti arusaamatus, nimelt nagu oleks tegemist uue krediidiga. Lugu on aga järgmine: krediit on eelarves olemas, aga krediidi väljamaksmine ei sünni, kui taetakse korralikult asju ajada, enne 1. aprilli. Projektid on tehtud... (J. Soots, põl: Kas need projektid ka kõlbavad?) Minu arvates ei tohiks kulusid enne teha, kui nende kõlblikkuse suhtes ei ole täielikule selgusele jõutud.

Need projektid lähevad Teedeministeeriumi, ja siin ei saa nõuda, et asjatundjad peaksid kahe päeva jooksul nende projektide kohta hinnangud andma, vaid selleks peaks rohkem aega olema.

Kui korralikult tahetakse asja ajada, siis ei saa kuidagi 1. aprilliks välja maksta, aga et võimalik oleks ka pärast 1. aprilli maksta, selleks on esitatud vormalne ümberpaigutus tarvilik. Kordan, et uusi kulusid see mingisuguseid kaasa ei too. Teen ettepaneku,

Põllutööministeeriumi erakorraliste kulude suurendamise alal sisse võtta: Peatükk III. A. § 3. Külmetusmaja ehitamise kulud Kr. 7.500.—.

Ettepanek võetakse vastu.

Põllutööministeeriumi erakorralised kulud — suurendamise osas — võetakse vastu ühes parandusega.

Võetakse vastu suurendamise osas Teedeministeeriumi erakorralised kulud ja tulude vähenemise osas korralised tulud.

(Korralised tulud — suurendamise osas.)

Juhataja: Härra Põllutööministrilt on ettepanek,

korraliste tulude suurendamise alal suurendada: Peatükk XIX. § 3. Mitmesuguste varanduste müük Kr. 7.500.— võrra (mille tõttu see paragrahv muutuks Kr. 128.417.—).

Ettepanek võetakse vastu.

Korralised tulud — tulude suurendamise osas — võetakse vastu ühes parandusega.

Võetakse vastu: erakorralised tulud — tulude suurendamise osas, II osa ja lisa Eesti Vabariigi 1929/30. a. kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 juurde (eripõhikirjata töötavate riiklikkude ettevõtete ja riigiasutuste valitseda olevate eriotstarbeliste kapitalide tulude ja kulude lisaeelarved — Põllutööministeeriumi alal: riigi mõisad, tapaloomadelt võetav riigi protsendimaks, kanamunade väljaveo erimaks; Teedeministeeriumi alal sadamatehased — ja asundusekapitali arvel 1929. aasta jooksul sissetulevate summade tarvitamise lisaeelarve).

Lisaeelarve terve sisu võetakse vastu korraga redaktsiooni komisjoni andmata.

Koosolekut hakkab juhutama Esimees K. Einbund.

4. Riigikogu kantselei koosseisu muutmise ja täiendamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja E. Joonas.

Seaduseelnõu võetakse vastu paragrahvide viisi ja terve sisu korraga. (Hüüded: Lõpetada!)

Juhataja: Kuulen ettepanekut, lõpetada koosolek.

(Hääletatakse.) Ettepanek on tagasi lükatud.

5. Seakasvatuse edendamise ja peekoni hindade kindlustamise fondi seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja K. Tonkman.

Pealkiri ja § 1. võetakse vastu.

J. Voiman (stp, § 2. puhul): Kordan oma II lugemisel tehtud ettepanekut, nimelt

§ 2. p. a kustutada,

samadel motiividel, mis ma II lugemisel ette tõin.

Ettepanek lükatakse tagasi. §§ 2 ja 3 võetakse vastu.

J. Voiman (stp, § 4. puhul): Ma juba II lugemisel rääkisin pikemalt sellest, et § 4. ei võiks säärasel kujul vastu võtta, nagu see komisjoni poolt esitatud. Lisaks sellele, mis ma siin ette tõin, tähendaksin veel järgmist. Kui tööpoolest meil võetakse § 4. säärasel kujul vastu, nagu see komisjoni poolt esitatud ja II lugemisel vastu võetud, siis kujuneb olukord sääraseks, et suurem osa summasid, mis määratakse peekonsigade kasvatamise toetamiseks ja edendamiseks, ei lähe põllumehele, tegelikule seakasvatajale, vaid eksporttapamajadele. Kui organisatsioonide esindajad saavad komisjonis täieliku ülekaalu, siis ei saa seda otstarbekohaseks pidada. Tuletame siinjuures meelde, et eksporttapamajad ei ole meil niivõrt ühistegelised asutused, kui aktsiaseltside alusel töötavad ettevõtted. On tõsi, nemad on moodustatud ühistegeliste ettevõtete näol, aga tegelikult sellest ei peeta kinni, ja ma küsiksin, kuipalju tegelikke põllumehi on seal üldse liikmeks? Neid on mõned üksikud ja õige väike protsent tegelikke seakasvatajaid. Ja kui olukord säärane, siis on selge, et eksporttapamaja pidajad, direktorid, kes vastavas komisjonis töötavad, hoolitsevad eeskätt selle eest, et rohkem endale tulusid saada, ja ei vaata tegeliku seakasvataja huvidele. Tähendab, ei peeta kinni sellest põhimõttest, mis seaduses olemas, sest seaduse põhimõte seisab selles, et rohkem võimaldada seakasvatajale tulu saada oma kasvatatavast produktist.

Võivad ju eksporttapamajad väga hästi näidata oma kulusid ka eelarve korras tunduvalt suuremana kui need tegelikult on. Võivad kõrgeid palku ja dividende oma direktoritele maksta. Siin ei aita ka see, et Põllutöoministril kontrollimise õigus on. Eksporttapamajad näitavad, et tegelikud kulud on suured, seetõttu ei saa hinda maksta, mis tegelikult maksta tuleks. Kui meil töötas üks eksporttapamaja, siis peekonihinna ettedik-teerija oli tema. Praegu on neid rohkem, aga see ei tähenda midagi. Nad võivad kokku leppida, nagu seda eraaktsiaseltsid teevad. Peekonitrusti võivad ka eksporttapamajad oma vahel teha. Ja kui meie vaatame peekonihindu, mis tapamajad maksavad, siis on nad igalpool ühtlased, tähendab on juba kokkuleppele jõutud. Kui asi nii, siis on selge, et tegelik seakasvataja sellest kasu ei saa.

Lugupeetud rkl. härra Soots tuletas meelde eelmise päevakorra-punkti juures,

kuidas eelarve-komisjonis üksikuid penne kokku hoitakse ja kuidas püütakse üksikuid penne kärpida, et kuidagi moodi riigile vähem kulusid tekitada. Siin aga antakse kümned miljonid sendid välja, ja edaspidi kasvavad need summad suu-remaks. Tuletaksin lugupeetud rkl. Soots'ile meelde, et siin on see koht, kus võib kärpimisi teha. Käesolev seaduseel-nõu ei võimalda tegelikkudele seakasva-tajatele osa võtta komisjonist. (Kes-kelt: Üksainuke seakasvatuse selts on seakasvatuse organisatsioon.) Põllumeeste keskseltsi ja põllumajandusliku liidu ümber on koondunud tegelikud seakasva-tajad (Kes-kelt: Tapamajade ümber ka.) Tapamajad on kaldunud ühistege-likkude ettevõtete põhimõttest kõrvale ja töötavad rohkem oma kasu pärast. Nende organisatsioonide juurde, keda mina oma ettepanekus nimetasin, on just kogunud laialiselt seakasvatajad.

Neil põhjustel loodan, et mu ettepa-nek vastu võetakse.

Juhataja: Rkl. Voiman'ilt on ette-panek,

võtta § 4. järgmiselt: „Seakasva-tuse edendamiseks määratud fondi-osa kasutamise kohta kokkuseatud eelarvete ja aruannete läbivaatami-seks moodustatakse pikalaenu panga juures erikomisjon. Komisjon koos-neb põllumajanduse osakonna direk-torist — esimehena, loomatervishoiu osakonna direktorist, ühest Põllu-töoministeriumi, ühest Majanduse-ministeriumi, ühest pikalaenu pan-ga, ühest põllumeeste keskseltsi, ühest asunikkude, riigirentnikkude ja väikemajapidajate põllumajan-dusliidu, ühest talumajanduse nõu-ande büroo, ühest ühistegeliste eks-porttapamajade ja ühest üleriikliku maatööraha ühisuse esindajast. Kom-isjoni poolt läbivaadatud eelarved ja aruanded kinnitab Põllutöömi-nistri ettepanekul Vabariigi Valit-sus.“

Ettepanek lükatakse tagasi 28 häälega 15 hääle pooltolemisel.

§§ 4—7 võetakse vastu.

Seaduseelnõu terve sisu võe-takse vastu korraga.

6. Ehitusseaduse §§ 165¹, 197, 200, 201, 202 ja 203 muutmise seadus — III luge-misel.

Omavalitsuse komisjoni aruandja O. Suursõõt.

Üldkomisjoni kaasaruanaja J. Klement.

Juhataja: III lugemisel jätan ära paragrahvide teksti ettekandmise aruanaja poolt.

Seaduseelnõu võetakse vastu paragrahvide viisi ja terve sisu korraga.

Juhataja: Päevakord on läbi. Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 22.37 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhatajad (allkirjad).
